

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

مصاحبه پژوهشی:

نگاهی به بازار فولاد کشور

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: تینا صالحی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲	نکات برجسته
۲	مقدمه
۳	بازار فولاد کشور در سال ۱۳۹۸
۳	نگاهی به تحریم های فولاد
۴	تأثیر تحریم ها بر بازار فولاد کشور
۵	صادرات فولاد به تفکیک بخش
۷	تولید زنجیره فولاد کشور
۷	کلام آخر

- ✓ تحریم صنایع فولادی از مرداد سال ۹۷ آغاز شد و تاکنون در چند نوبت تکرار و تکمیل شده است.
- ✓ در ۹ ماهه اول سال ۹۸ نسبت به سال گذشته بازار فولاد، افزایش ۴۶ درصدی تقاضا را شاهد بوده است.
- ✓ کارشناسان معتقدند، این افزایش تقاضا، سوداگرانه است.
- ✓ بازار صادرات فولاد، در سال ۹۸ بسیار پر رونق تر از قبل بوده است و یک رشد ۱۶ درصدی نسبت به سال گذشته داشته است.
- ✓ به همین ترتیب در بخش ظرفیت‌سازی و تولید نیز، این صنعت با رشد مواجه بوده است.

مقدمه

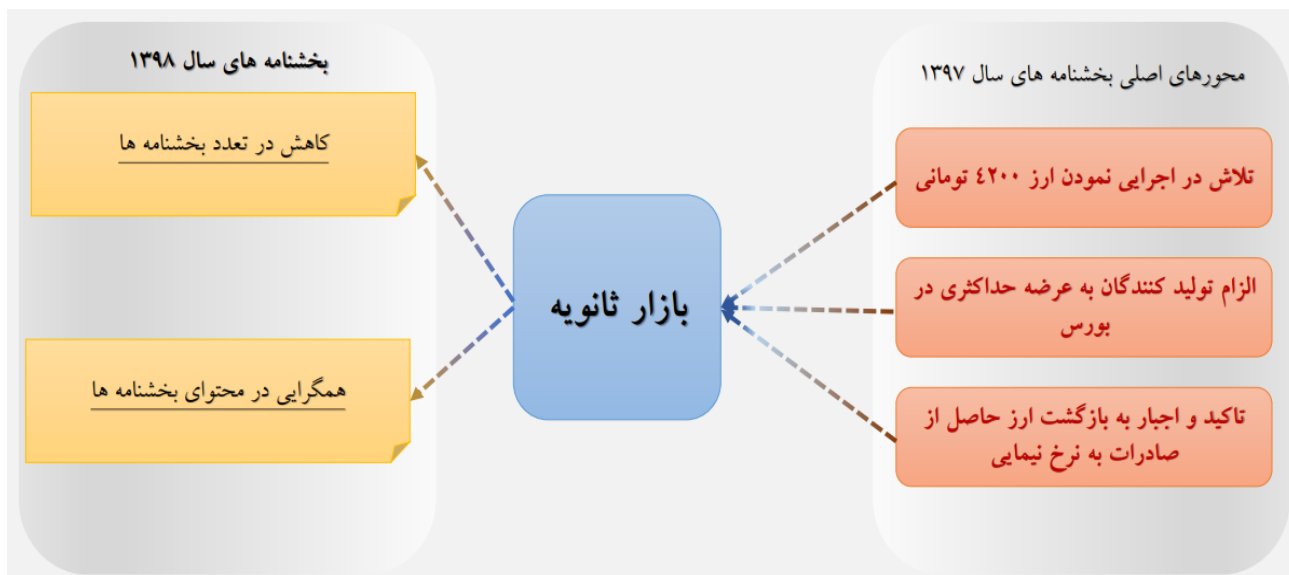
صنعت فولاد، از دهه ۴۰، از نشانه‌های صنعتی شدن کشور بوده است و هم‌اکنون نیز به عنوان یکی از صنایع مهم جایگاه ویژه‌ای در توسعه و اشتغال کشور دارد.

فولاد، صنعتی پیشران، در مسیر رشد اقتصادی کشور است و با وجود همه تحریم‌ها، در سال‌های اخیر و مقاطع حساس اقتصادی، در بازار داخلی و خارجی در مسیر خود حرکت می‌کند و حتی افزایش صادرات و ارزآوری برای کشور، داشته است. این صنعت سودآور، پایه‌ای برای توسعه در صنایع زیر ساختی دیگر نیز محسوب می‌شود و در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاران را به سمت خود جذب کرده است.

این پژوهش سعی دارد وضعیت بازار فولاد کشور، در سال ۱۳۹۸، با توجه به تحریم‌های ظالمانه، را به تصویر بکشد. بخش از یافته‌های این پژوهش به شیوه مصاحبه با سرکار خانم ساغر باباحیدری مدیر گروه مطالعات اقتصادی شرکت بین المللی فولاد تکنیک که در تاریخ ۹۸/۱۱/۲ انجام شد احصا شده است.

بازار فولاد کشور در سال ۱۳۹۸

یک ماه پس از تشکیل بازار ثانویه ارز، در مرداد ۱۳۹۷، بر اساس تصمیم هیئت دولت، ارز حاصل از صادرات فولاد، در این بازار عرضه شد. بازار ثانویه در سال ۱۳۹۷ شکل گرفت و با تکامل این بازار در سال ۱۳۹۸ آزمون نسبی به بازار ارز برگشت. دولت در حوزه ارزی، کیفیت سیاست‌گذاری خود را ارتقا داد. کاهش در تعدد بخشنامه‌ها یکی از بازتاب‌های این ارتقا در صنعت فولاد بوده است.

نگاهی به تحریم‌های فولاد

۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷: خروج از برجام
۱۵ مرداد ۱۳۹۷: تحریم فولاد و فلزات اساسی
۱۳ آبان ۱۳۹۷: تحریم نفت، بیمه، صنعت کشتی
۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸: تحریم مجدد صنایع آهن و فولاد و اعلام فرصت سه ماهه تا ۸ آگوست
۲۶ آذر ۱۳۹۸: هشدار نسبت به فروش الکتروود گرافیتی^۱
۲۰ دی ۱۳۹۸: تحریم شرکت‌های تولیدی و تجاری فعال در صنعت فولاد (شامل ۱۲ شرکت فولادی، ۲ شرکت تجاری و یک کشتی حمل محموله‌های فولادی کشور)

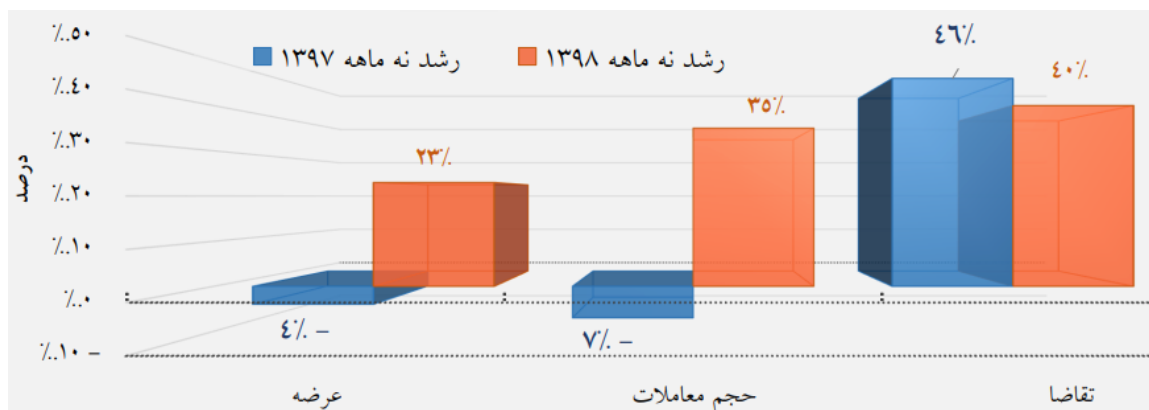
در واقع ماهیت تحریم‌ها علیه ایران، رفته رفته از حالت کلان، به حالت جزئی درآمده است.

^۱ - یک پژوهش جدید درباره این موضوع، با عنوان بررسی یک چالش جدی در صنعت فولاد، (تحریم الکتروود گرافیکی)، به وسیله نگارنده، در آرشيو پژوهش خبر صداوسیما، موجود می‌باشد.

تأثیر تحریم‌ها بر بازار فولاد کشور:

- بازار بورس

نمودار زیر، مقایسه میزان رشد نه ماهه سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۷ در بورس کالای ایران (مجموع فولاد خام و محصولات فولادی) را نشان می‌دهد.

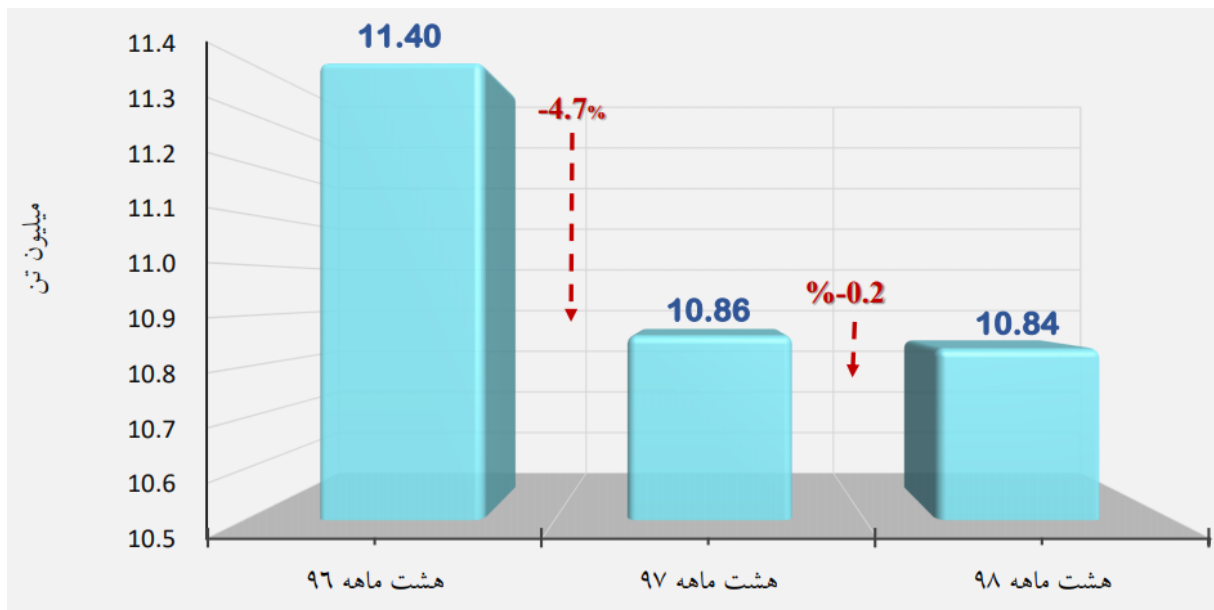
با توجه به این مقایسه، در مجموع، عرضه ۴ درصد، و تقاضا ۷ درصد کاهش پیدا کرده است، اما در مقابل، تفاوت نرخ ارز دولتی و آزاد، سبب ایجاد تقاضای کاذب در بازار شده و تقاضا رشد ۴۶ درصدی را تجربه کرده است. فضا هم آرامش بیشتری یافته و بازار عادی‌تر شده است.

- دلیل اضافه تقاضا

فولاد یک دارایی سرمایه‌ای است و وقتی جامعه در مرحله انتظارات تورمی است، تقاضای سوداگرانه شکل می‌گیرد که به بازار فولاد، هم سرایت می‌کند.

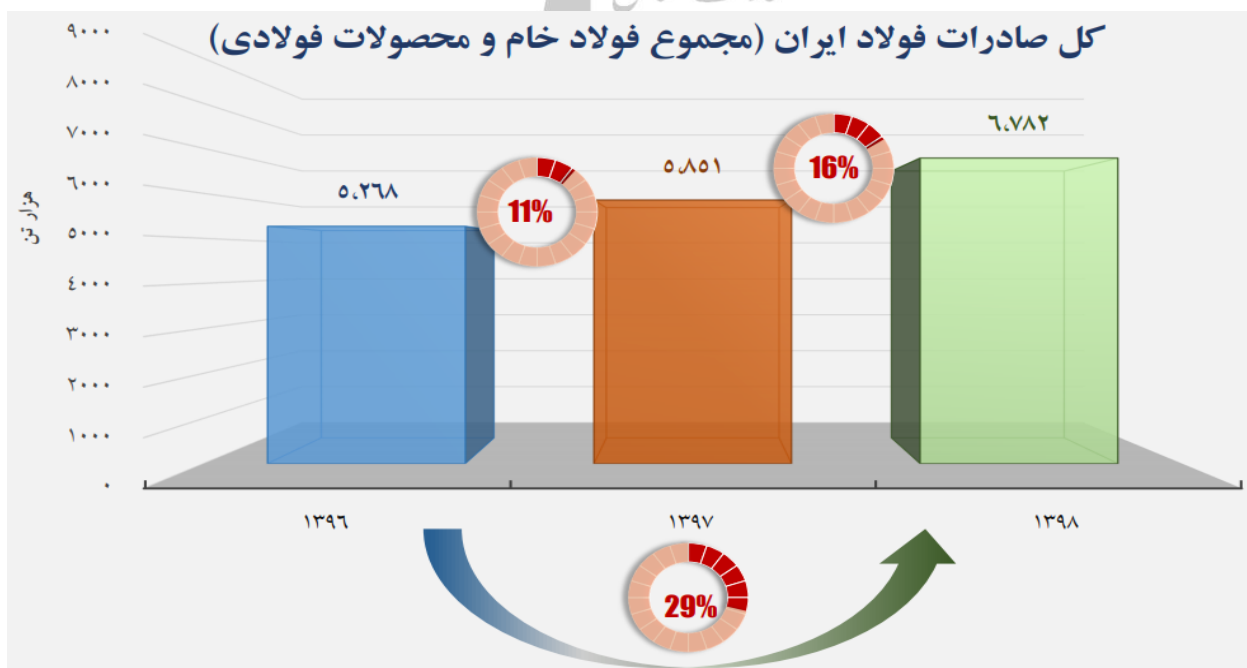
- آیا این تقاضا می‌تواند جذب مصرف داخلی شده باشد؟

نمودار زیر، مقایسه‌ای است بین مصرف ظاهری معادل فولاد خام در هشت ماه چند سال اخیر. طبق این نمودار، سال ۹۷ و ۹۸، نسبت به سال ۹۶، کاهش مصرف اتفاق افتاده است. پس تقاضای شکل گرفته، جذب مصرف داخلی نشده است. در بازارهای مسکن و خودرو نیز با رکود مواجه بوده‌ایم.

- بازار صادرات

آمارها نشان می‌دهد بازار صادرات پر رونق‌تر از گذشته بوده است.

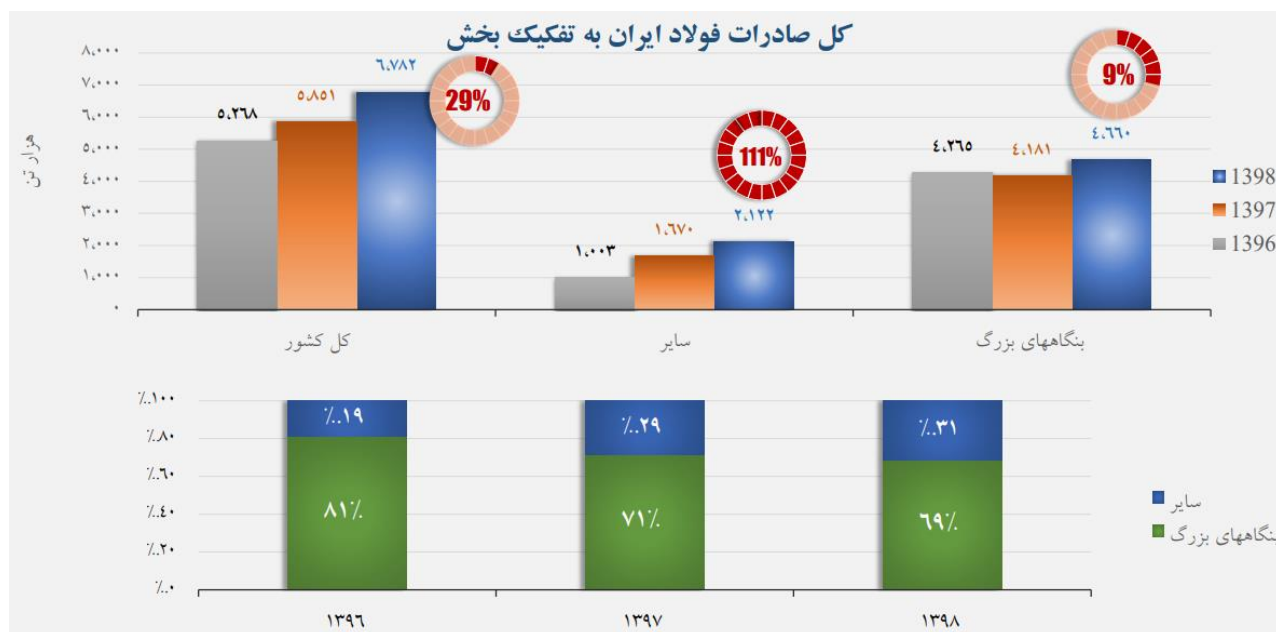
سال ۱۳۹۷ با وجود همه سخت‌گیری‌ها، ۱۱ درصد صادرات و سال ۱۳۹۸، ۱۶ درصد رشد صادرات وجود داشته است.

صادرات فولاد به تفکیک بخش

نمودارهای زیر، صادرات فولاد کشور به تفکیک بخش را نشان می‌دهد. بنگاه‌های بزرگ با رشد ۹ درصدی مواجه بودند، اما سایر بخش‌ها، ۱۱۱ درصد رشد داشته است. در سال ۱۳۹۷، بیش از ۶۴۰۰ شخص حقیقی و حقوقی، بدون شناسنامه صادرات، موفق شدند ۵/۷ میلیارد دلار، صادرات داشته باشند. این بدان معناست که حدود ۱۲ درصد از صادرات

۱- سرپرست سازمان توسعه و تجارت، دنیای اقتصاد، ۱۳۹۸/۲/۱۸

غیرنفتی کشور به وسیله افرادی که سابقه صادرات ندارند، انجام شد و این یک رقابت نابرابر بین تجار خوش نام و صادرکنندگان سایه است. برای فولاد نیز این اتفاق افتاده است. در سال‌های اخیر، سهم صادرات بنگاه‌های بزرگ کاهش و سهم صادرکنندگان سایه افزایش پیدا کرده است.

در نتیجه منافع این بخش از صادرات به تولید بازنگشته است.

کاهش ارزش پول ملی و قیمت بازارهای داخلی، موتور محرک صادرات در این سال‌ها بوده است و با وجود همه تحریم‌ها، صادرات شکل گرفته است.

نرخ ارز استفاده شده در این صنعت، سنا است و اگر قیمت فولاد در بورس کالا را به قیمت‌های جهانی تقسیم کنیم، نرخ ارز به دست آمده با هیچ یک از نرخ‌های سنا، نیما و آزاد کشور، تطابق ندارد و این نشان می‌دهد با وجود بازار ثانویه و اختلاف قیمت‌ها، کماکان تصمیم‌گیری‌های برخلاف نظام و قواعد بازار وجود دارد. قیمت شمش به صورت دستوری و از طرف وزارتخانه انجام می‌پذیرد و مشخص نیست این قیمت پایه، بر اساس چه فرمولی انجام می‌پذیرد.

تولید زنجیره فولاد کشور

نمودار زیر نشان می‌دهد، در سال ۱۳۹۸، نسبت به سال ۱۳۹۷، زنجیره فولاد کشور، هم با افزایش ظرفیت‌سازی و هم با افزایش تولید، مواجه بوده است.

کلام آخر

بسیاری از کارشناسان حوزه فولاد معتقدند، مشکلات و تحریم‌های داخلی بیش از تحریم‌های خارجی برای این صنعت بزرگ، دردسر ایجاد می‌کند اما مهمترین اثری که تحریم ایجاد می‌کند، افزایش هزینه مبادله، به دلیل افزایش ریسک مشتریان خارجی است که ارزش افزوده را کاهش می‌دهد.

در شرایط حاضر، صنعت فولاد می‌تواند، یکی از جایگزین‌های مناسب برای درآمدهای نفتی باشد و بازار پر رونق آن در سال‌های اخیر، (با وجود تکرار تحریم‌ها) خود گویای همین امر است و برنامه‌ریزی این صنعت، برای رسیدن به تولید ۵۵ میلیون تن در افق ۱۴۰۴ و ایستادن در جایگاه هفت بازیگر بزرگ فولاد جهان، اهمیت این صنعت استراتژیک را دوچندان می‌کند.